

Samfundet S:t Erik
Stockholm

YTTRANDE

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

2015-03-06
Dnr 2014 - 05980

Angående Förenklat samråd om ett tydligare förhållningssätt till kulturmiljövårdens riksintresseområden, Dnr 2014 - 05980.

Föreliggande PM, *Att tillgodose kulturvärden och utveckla stadsmiljön i områden av riksintresse*, utgör en bilaga till ärendet om aktualitetsprövning av *Promenadstaden Översiktsplan för Stockholm 2010* som behandlades av Stadsbyggnadsnämnden i april 2014. Efter genomfört samråd är det tänkt att detta förslag till tydligare förhållningssätt till kulturmiljövårdens riksintresseområden ska godkännas av Stadsbyggnadsnämnden för att användas fram till antagande av en ny översiktsplan.

Dokumentets upplägg

Samfundet S:t Erik har tagit del av Stadsbyggnadskontorets PM och finner den i huvudsak mycket ambitiös och gedigen. Dokumentet har ett bra upplägg där de olika områdena av riksintresse för kulturmiljövården redovisas enligt samma tematiska indelning som i *Alla tiders Stockholm*, det kunskapsunderlag om stadens riksintressen som Länsstyrelsen i samverkan med Stockholms stadsmuseum har tagit fram (Stockholmia förlag, november 2014). Härigenom kan dokumenten relatera till varandra, vilket förhoppningsvis kan resultera i en ökad kunskap om och förståelse för hur just dessa miljöer bör hanteras för att dess kulturhistoriska värden ska bestå eller kanske t.o.m. förstärkas.

Förslag till ny avgränsning

Med hänvisning till nu gällande lagstiftning för Nationalstadsparken anser Stadsbyggnadskontoret att det "finns skäl att se över avgränsningen av riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården och undanta de delar som ligger utanför den historiska delen av innerstadens täta stadsmiljö." Man menar att det är otydligt att området skyddas i två olika avseenden enligt olika kapitel i Miljöbalken. Konsekvenserna av detta bör utredas noga innan det möjligen skulle kunna aktualiseras. Samfundet S:t Erik finner det dock mer angeläget att se över de många äldre planer inom stadens riksintresseområden som med antingen överstora byggrätter eller total avsaknad av skyddsbestämmelser gör att de kulturhistoriska värdena inte skyddas som sig bör.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	samfundet.st.erik@telia.com www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Se riksintressena som en resurs

Promemorian andas i mångt och mycket en vilja att stadens kulturhistoriska och landskapliga värden skall respekteras i den framtida utvecklingen och att man bör se riksintressena som en resurs i utvecklingen, inte en bromskloss, vilket Samfundet S:t Erik välkomnar. Samtidigt är dokumentet på många sätt påtagligt problemorienterat. Stadsbyggnadskontoret säger sig med dokumentet vilja lösa de problem som ofta sägs uppstå i "riksintresseprocessen" nämligen oförutsägbarheten, att riksintressena är alltför tids- och resurskrävande och att de många gånger ger upphov till dåliga kompromisslösningar. De för varje tema återkommande rubrikerna *Motstående intressen* och *Att tillgodose riksintresset och utveckla staden* kan sägas vara ett försök att råda bot på många fastighetsägares och andra aktörers osäkerhet om vad ett riksintresse egentligen innebär.

Motstående intressen och konflikter

I vissa texter klargörs eventuella intressekonflikter mycket klart och tydligt. Detta gäller, naturligt nog, framförallt de områden där det konstateras att det inte föreligger några större konflikter, som till exempel i *Tidig bebyggelse på malmarna*. Där det är uppenbart att det finns motstående intressen blir formuleringarna ibland något luddiga vilket lämnar utrymme för olika tolkningar. Detta kan i sin tur bidra till att ytterligare befästa uppfattningen om att hanteringen av riksintressen är "oförutsägbar". Exempel härpå är *Det moderna city* där Stadsbyggnadskontorets inställning är påtagligt "tillåtande" när det gäller förändringar, vilket sannolikt kommer att kollidera med enskilda byggnaders arkitektoniska/kulturhistoriska värden.

Fördjupade värdebeskrivningar

För de områden där det av allt att döma finns motstående intressen är det mycket viktigt att det görs fördjupade studier med utgångspunkten att riksintresset utgör en verklig resurs som kan utnyttjas som en tillgång i förändringsprocessen och som identifierar vad som skulle kunna göras för att stärka riksintresset i sig. Detta gäller t.ex. *LM-staden och Telefonfabriken i Midsommarkransen*, som är ett av de riksintresseområden som just nu står på agendan för stora förändringar. *Vällingby och Råcksta* är ett annat område, som i Översiktsplanen har utpekats som en strategisk tyngdpunkt samtidigt som det är ett riksintresse, vilket Stadsbyggnadskontoret konstaterar kan innebära en konflikt. Man påpekar bl.a. vikten av att kompletteringsbebyggelse bedöms i relation till den ursprungliga planstrukturen som ju är en så viktig komponent i detta riksintresse. Här behövs beskrivningar som fördjupar och utvecklar landskaps- och grönstrukturen som del av en arkitektonisk helhet. En komplettering genom en beskrivning av landskapsarkitekturen som del av planstrukturen och därmed som stomme i helhetsmiljöerna behövs även för trädgårdsstäderna *Gamla Enskede*, *Pungpinan* och *Olofslund* samt *Norra Ängby*.

Det gröna kulturarvet

I *Det gröna Stockholm* redogörs för stadens park- och gatustruktur som del av riksintresset. Här saknas dock Kungsholmens sammanhängande parksystem med Norr Mälarstrand, Rålambshovsparken, Konradsbergsparken, Fredhällsparken, Kristinebergs Slottspark och de nyanlagda Kristinebergs Strandpark och Hornsbergsstrand.

Samfundet S:t Erik välkomnar beskrivningen i *Stockholms särdrag*, där de landskapliga strukturerna i den stora skalan lyfts fram, men efterfrågar samtidigt ett mer bestämt ställningstagande vad gäller omsorgen om det sammantagna stadslandskapets relief och siluett.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	samfundet.st.erik@telia.com www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

De gröna stadsbyggnadselementen i form av planterade gaturum, stomplanteringar på förgårds- och tomtmark, parker och förädlad naturmark utgör integrerade delar i många av stadsbyggnadsepokenas samlade gestaltning. I *Stockholm blir storstad* och *1900-talets bostadsområden* är detta relativt väl beskrivet medan det i *Trädgårdsstäder och småhus* är skildrat mer summariskt. Beskrivningarna av trädgårdsstäderna måste på ett koncist sätt kompletteras så att gestaltad vegetation och sparade stommar av naturmark beskrivs som de bärande stadsbyggnadselement de utgör i dessa områden.

Helhetsgrepp

Vikten av att ta ett helhetsgrepp vid förändringar av områden av denna karaktär kan inte nog framhållas. Så kallade frimärksplaner bör undvikas. Ett aktuellt exempel i Stockholm där ett helhetsgrepp sannolikt hade gett ett för de kulturhistoriska värdena betydligt bättre resultat är den förtätning enligt flera mindre planer som för närvarande pågår i kvarteret Tobaksmonopolet på Södermalm.

Samfundet S:t Erik instämmer i uppmaningen att inför förändringar av ett område analysera det historiska kartmaterialet, i kombination med en rumsligt orienterad landskapsanalys för att på detta sätt sammanfatta stadslandskapets utveckling och värden. En sådan kan göra det möjligt att förstå vari värdena består och i en förändringsprocess kanske till och med förstärka dessa värden.

Rivningar och påbyggnader

Rivningar och påbyggnader av befintlig bebyggelse, kanske framförallt inom *Stockholms innerstad med Djurgården*, är några för Stockholm särskilt aktuella problem som också tas upp i dokumentet. Det är positivt att man framhåller respekten för de av Stadsmuseet "gulklassade" husen, dvs. byggnader med ett stort stadsbildsvärde. Även om det på flera ställen påpekas att rivningar och påbyggnader inte är lämpliga och inte bör ske finns det formuleringar som kan tolkas som att det på vissa håll är tämligen fritt fram för förändringar av denna typ. Samfundet S:t Erik efterlyser ett tydligare förhållningssätt när det gäller just denna typ av ändringar, som kan få en förödande effekt både på det enskilda byggnadsverket, miljön och ibland även stadens siluett. Det generella rivningsförbud som tidigare gällde för Stockholms innerstad bör återinföras för vissa delar av staden.

Dokumentets status?

En av Samfundet S:t Eriks uppgifter är att "verka för tillgodoseende av historiska, estetiska och konstnärliga krav vid stadens omdaning och utveckling". Syftet med aktuell PM, att vidareutveckla översiktsplanens förhållningssätt till stadens riksintresseområden, finner Samfundet S:t Erik således ytterst lovvärt. Det kan dock konstateras att det inte helt klart framgår vilken status det nu framtagna dokumentet faktiskt kommer att få i stadens framtida planering. Samfundet S:t Erik ser positivt på att det, i något reviderad/kompletterad form enligt ovan, kan fungera som ett tematiskt tillägg till Översiktsplanen så som även Länsstyrelsen har hävdad att det bör

Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Jonas Berglund
Ledamot

Suzanne Lindhagen
Ledamot

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	samfundet.st.erik@telia.com www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950